

ЗАКОН за социално подпомагане

Обн., ДВ, бр. 56 от 19.05.1998 г., изм., бр. 45 от 30.04.2002 г.

кн. 6/98 г., стр. 186

т. 11, р. 2, № 460

Глава първа

ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Чл. 1. (1) Този закон урежда обществените отношения, свързани със социалното подпомагане на гражданите в Република България.

(2) Законът цели да подпомогне гражданите, които без помощта на друго не могат да посрещнат свои основни жизнени потребности, както и да укрепва и да развива обществената солидарност в трудни житейски състояния.

(3) Социалното подпомагане се извършва по начин, който да запазва човешкото достойнство на гражданите.

Чл. 2. (1) Българските граждани и бежанците, законно пребиваващи в Република България, са длъжни да полагат грижи за задоволяване на основните си жизнени потребности.

(2) Социалното подпомагане се изразява в предоставяне на помощи в пари и/или в натура и оказване на услуги за задоволяване на основни жизнени потребности на гражданите, когато това е невъзможно чрез труда им и притежаваното от тях имущество.

(3) Право на социално подпомагане имат българските граждани, семейства и съжителстващи лица, които поради здравни, възрастови, социални и други независещи от тях причини не могат сами или с помощта на задължените по закон да ги издържат лица да осигуряват задоволяване на основните си жизнени потребности.

(4) От правото по ал. 3 се ползват и бежанците, законно пребиваващи в Република България, ако това е предвидено в закон или в международен договор, по който Република България е страна.

(5) Получаването на месечни социални помощи се обвързва с полагането на общественополезен труд, освен в случаите на майчинство или когато възрастта и/или здравословното състояние на лицето не позволяват това.

(6) Социалното подпомагане продължава, докато са налице основанията по ал. 3.

Чл. 3. При осъществяване на социалното подпомагане не се допускат дискриминация, привилегии или ограничения, основани на раса, народност, политическа или етническа принадлежност, произход, пол, възраст, религиозни убеждения и обществено положение.

Глава втора

УПРАВЛЕНИЕ НА СОЦИАЛНОТО ПОДПОМАГАНЕ

Чл. 4. (1) Държавната политика в социалното подпомагане се определя от Министерския съвет.

(2) Специализиран орган на Министерския съвет за ръководство, координиране и контрол в областта на социалното подпомагане е Министерството на труда и социалната политика.

(3) Дейностите по социалната политика се осъществяват от Министерството на труда и социалната политика в сътрудничество с общините и нестопанските организации с благотворителна и друга хуманна цел.

(4) За осъществяване на сътрудничеството по ал. 3 се създава Съвет за социално подпомагане, който е обществен консултативен орган към Министерството на труда и социалната политика. В него участват представители на Министерството на труда и социалната политика, Министерството на финансите, Министерството на здравеопазването, Министерството на образованието и науката, Министерството на регионалното развитие и благоустройството, Националното сдружение на общините в Република България, представители на представените на национално равнище организации на работодателите и на работниците и служителите, както и на представители на нестопански организации с благотворителна и друга хуманна цел, работещи в сферата на социалното подпомагане.

(5) Устройството и дейността на Съвета за социално подпомагане се регламентират с наредба на министъра на труда и социалната политика.

Чл. 5. (1) Специализиран орган на Министерството на труда и социалната политика в областта на социалното подпомагане е Националната служба за социално подпомагане.

(2) Националната служба за социално подпомагане е юридическо лице със седалище София със самостоятелен бюджет. Издръжката на Националната служба за социално подпомагане и на областните служби за социално подпомагане е за сметка на републиканския бюджет.

(3) Ръководителят на Националната служба за социално подпомагане се назначава от министъра на труда и социалната политика.

Чл. 6. (1) Националната служба за социално подпомагане:

1. подготвя и предлага на компетентните органи проекти на нормативни актове по социално подпомагане;

2. ръководи и контролира дейността на областните и общинските служби за социално подпомагане;

3. разработва и утвърждава нормативи за дейността по социално подпомагане;

4. разрешава откриване и закриване на заведения за социални услуги;

5. предоставя лицензии за извършване на социални услуги;

6. разработва програми и организира квалификацията и обучението на кадри от системата за социално подпомагане;

7. изготвя обобщени годишни отчети и анализи за дейността по социално подпомагане в страната, които предоставя на Съвета за социално подпомагане.

(2) Условието и редът за даване на лицензия по ал. 1, т. 5 се определят с правилника за прилагане на този закон.

Чл. 7. (1) Към Националната служба за социално подпомагане се създават областни служби за социално подпомагане.

(2) Ръководителите на областните служби за социално подпомагане се назначават от ръководителя на Националната служба за социално подпомагане.

Чл. 8. Областните служби за социално подпомагане:

1. осъществяват методическо ръководство и контрол върху дейността на общинските служби за социално подпомагане;

2. изготвят предложения до Националната служба за социално подпомагане за откриване и за закриване на заведения за социални услуги;

3. предоставят на Националната служба за социално подпомагане информация за своята дейност и за дейността на общинските служби.

Чл. 9. (1) Специализиран орган за социално подпомагане в общината е общинската служба за социално подпомагане. Тя е юридическо лице на издръжка от бюджета на общината.

(2) В общините с районно деление се създават служби за социално подпомагане със статут на общински.

(3) В структурата на общинската служба за социално подпомагане се включват и заведенията за предоставяне на социални услуги на територията на общината. Ръководителите им се назначават от ръководителя на общинската служба за социално подпомагане и са на негово подчинение.

(4) Ръководителят на общинската служба за социално подпомагане се назначава от ръководителя на Националната служба за социално подпомагане по предложение на ръководителя на областната служба, съгласувано с кмета на общината.

(5) Към общинската служба за социално подпомагане се създава извънбюджетна сметка, в която постъпват месечните такси от лицата, ползващи социални услуги. Постъпилите такси се разходват за издръжката на съответните социални заведения.

Чл. 10. (1) Общинската служба за социално подпомагане:

1. издирва и регистрира нуждаещите се от помощ и социални услуги лица и семейства;

2. проверява истинността на обстоятелствата, декларирани от лицата и семействата, подали молби за социално подпомагане;
3. анализира и обобщава потребностите от социално подпомагане;
4. осъществява социалното подпомагане на територията на общината;
5. консултира и работи индивидуално с всеки нуждаещ се с цел неговата социална адаптация и интеграция.

(2) Общинската служба за социално подпомагане работи в сътрудничество с нестопанските организации с благотворителна и друга хуманна цел, физически и юридически лица и насърчава дейността им в областта на социалното подпомагане.

Глава трета

СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ

Чл. 11. Социалните помощи са средства в пари и/или в натура от държавния или общинския бюджет, както и от фонд "Социално подпомагане", които допълват или заместват собствените доходи до основните жизнени потребности или задоволяват инцидентно възникнали потребности на подпомаганите лица и семейства.

Чл. 12. (1) Социалните помощи са:

1. месечни;
2. целеви;
3. еднократни.

(2) Условието и редът за предоставянето на социалните помощи и прекратяването им се уреждат с правилника за прилагане на този закон.

Чл. 13. (1) Социална помощ се отпуска от ръководителя на общинската служба за социално подпомагане с писмено решение въз основа на подадена молба от нуждаещия се.

(2) Социална помощ се отпуска след преценка на:

1. доходите на лицето или семейството;
2. имущественото състояние;
3. семейното положение;
4. здравословното състояние;
5. трудовата заетост;
6. възрастта.

(3) Решението на ръководителя на общинската служба за социално подпомагане се обжалва пред ръководителя на областната служба за социално подпомагане. Решението на областната служба се обжалва по реда на Закона за административното производство.

Чл. 14. (1) Социалните помощи се освобождават от данъци и такси.

(2) Правото на социална помощ е лично. Отказът от това право, както и прехвърлянето му са недействителни.

(3) От парични социални помощи не могат да се правят удръжки, освен за:

1. надвзети средства за социално подпомагане в резултат на счетоводно-техническа грешка;
2. запори за вземания за издръжка на деца.

(4) Недобросъвестно получени средства за социално подпомагане се възстановяват с лихвата и по реда за събиране на държавните вземания.

Чл. 15. Лицата, подпомагани по реда на този закон, са длъжни да уведомяват писмено общинската служба за социално подпомагане за всички промени на обстоятелствата, посочени в чл. 13, ал. 2, в срок не по-късно от един месец от настъпването им.

Глава четвърта

СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

Чл. 16. Социалните услуги са дейности за подпомагане на лица и семейства, които са затруднени или не могат да задоволят свои основни жизнени потребности.

Чл. 17. (1) Социалните услуги се извършват срещу заплащане на такси от лицата, които ги ползват, съгласно Закона за местните данъци и такси или по договаряне.

(2) Таксите по ал. 1 се заплащат, както следва:

1. напълно от лицата;
 2. частично от лицата и от общинската служба за социално подпомагане;
 3. напълно от общинската служба за социално подпомагане.
- (3) Социалните услуги се извършват във или извън обичайната домашна среда.

Чл. 18. (1) Социалните услуги се извършват от държавата и общините, от юридически и физически лица.

(2) В случаите, когато организации с нестопанска цел извършват услуги, и приходите, получени на основание чл. 17, превишават разходите съгласно годишния им счетоводен отчет, разликата се превежда във фонд "Социално подпомагане".

Чл. 19. Условието и редът за извършване на социални услуги се определят с наредба на министъра на труда и социалната политика.

Глава пета

СОЦИАЛНИ РАБОТНИЦИ

Чл. 20. Изискванията за професионалните и личностните качества на социалните работници при назначаването и длъжностното им израстване се определят с наредба на министъра на труда и социалната политика.

Глава шеста

ОРГАНИЗАЦИИ С НЕСТОПАНСКА ЦЕЛ

Чл. 21. Организации с нестопанска цел могат да извършват всички дейности в областта на социалните услуги при спазване на този закон и подзаконовите нормативни актове.

Чл. 22. При осъществяване на дейност в областта на социалните услуги лицензираните организации с нестопанска цел могат да кандидатстват за средства от фонд "Социално подпомагане" след защита на проект.

Чл. 23. Организацията с нестопанска цел, ползвайки средства от фонд "Социално подпомагане", ежегодно представя в Националната служба за социално подпомагане обобщен доклад и финансов отчет за своята работа в областта на социалните услуги.

Глава седма

ФИНАНСИРАНЕ

Чл. 24. Финансирането на социалното подпомагане се осъществява за сметка на:

1. средства от общинските бюджети;
2. субсидия от републиканския бюджет;
3. приходи от извършване на социални услуги срещу заплащане;
4. средства от фонд "Социално подпомагане";
5. средства по национални и международни програми за социално подпомагане;
6. дарения от местни и чуждестранни физически и юридически лица;
7. други.

Чл. 25. (1) Към Министерството на труда и социалната политика се създава фонд "Социално подпомагане".

(2) Средствата по фонд "Социално подпомагане" се набират и се разходват като извънбюджетни средства.

Чл. 26. Средствата по фонд "Социално подпомагане" се набират от:

1. целева субсидия от републиканския бюджет в размер, определян ежегодно със Закона за държавния бюджет на Република България;
2. дарения и завещания от местни и чуждестранни физически или юридически лица;
3. такси от издадени лицензии за извършване на социални услуги;
4. приходи от организирани извънредни и специализирани тиражи на лотарии и на спортния тотализатор;
5. лихви по депозити на свободни парични средства по фонда;
6. приходи от глоби за нарушения по този закон;
7. възстановени недобросъвестно и неправомерно получени средства по фонда и лихвите по тях;
8. приходи от други източници.

Чл. 27. (1) Средствата по фонд "Социално подпомагане" се разходват за:

1. целеви социални програми и помощи, включително за енергийни и други социални потребности;
2. социални услуги, извършвани от общините, както и от лицензирани за това юридически и физически лица и организации с нестопанска цел;
3. изследвания и разработване на нормативна база в сферата на социалното подпомагане - не повече от 2 на сто от годишния обем на фонда;
4. квалификация и обучение на работещите в системата на националната служба, областните и общинските служби за социално подпомагане;
5. изграждане на нови и реконструкция и модернизация на съществуващите социални заведения;
6. информация и популяризиране на дейността по социално подпомагане - не повече от 1 на сто от годишния обем на фонда;
7. издръжка на дейността на фонда - не повече от 5 на сто от набраните средства.

(2) Остатъкът по сметката на фонд "Социално подпомагане" преминава като наличност за следващата бюджетна година и се използва по предназначение.

Чл. 28. (1) Орган за управление на фонд "Социално подпомагане" е управителният съвет, който се състои от управител, подуправител и трима членове.

(2) Управителят и подуправителят на фонда се назначават от министъра на труда и социалната политика, а членовете се предлагат от Съвета за социално подпомагане.

Чл. 29. Управителният съвет на фонд "Социално подпомагане":

1. разработва правилник за своята дейност;
2. разработва и съгласува със Съвета за социално подпомагане годишната план-сметка на фонда;
3. предлага план-сметката на фонда за утвърждаване от министъра на труда и социалната политика след съгласуване с министъра на финансите;
4. съставя годишния счетоводен отчет съгласно изискванията на Закона за счетоводството;
5. изготвя годишния доклад за дейността на фонда.

Чл. 30. Министърът на труда и социалната политика утвърждава правилника за дейността на управителния съвет на фонд "Социално подпомагане".

Глава осма

КОНТРОЛ И АДМИНИСТРАТИВНО-НАКАЗАТЕЛНА ОТГОВОРНОСТ

Чл. 31. (1) Министерството на труда и социалната политика упражнява цялостен контрол по спазването на този закон и на другите нормативни актове в областта на социалното подпомагане.

(2) Специализиран орган за контрол по социалното подпомагане е инспекторатът към Националната служба за социално подпомагане.

(3) Устройството и дейността на инспектората се определят от министъра на труда и социалната политика.

Чл. 32. (1) При изпълнение на контролните си функции инспекторите имат право:

1. да посещават без ограничение органите за социално подпомагане и местата, където се извършват дейности по социално подпомагане;
2. да изискват обяснения и предоставяне на документи, справки и сведения;
3. да получават пряко от подпомаганите лица необходимата информация.

(2) (Изм. - ДВ, бр. 45 от 2002 г.) Инспекторите са длъжни да спазват нормативните изисквания за защита на класифицираната информация, станала им известна при или по повод на извършваните проверки, както и да зачитат честта и достойнството на подпомаганите лица.

(3) При установяване на закононарушения, които съдържат данни за извършено престъпление, инспекторатът уведомява незабавно органите на прокуратурата.

Чл. 33. Държавните органи и съответните длъжностни лица са задължени да предоставят информация и да оказват съдействие на инспекторите при изпълнение на техните функции.

Чл. 34. (1) За предотвратяване или преустановяване нарушенията на законодателството по социалното подпомагане инспекторатът и неговите органи могат да налагат следните принудителни административни мерки:

1. дават задължителни предписания за отстраняване на допуснати нарушения;
2. спират изпълнението на неправомерни решения на органите за социално подпомагане;
3. вписват данни в регистъра на лицензираните организации с нестопанска цел за извършени нарушения.

(2) Принудителните административни мерки по ал. 1 могат да се обжалват по реда на Закона за административното производство.

Чл. 35. В общините се създават обществени съвети с решение на общинския съвет, които оказват съдействие и помощ при извършване на дейностите по социално подпомагане и упражняват обществен контрол върху тяхното осъществяване.

Чл. 36. (1) Длъжностно лице, което виновно нарушава законодателството по социално подпомагане, носи административнонаказателна отговорност, независимо от дисциплинарната и имуществената отговорност за същото деяние.

(2) Наказанието по ал. 1 е глоба в размер 250 лв., а за повторно нарушение - 500 лв.

(3) Наказанието по ал. 2 се налага и на лица, които не изпълняват задължителните предписания по чл. 34, ал. 1, т. 1.

Чл. 37. (1) Нарушението се установява с акт, съставен от инспектор.

(2) Наказателното постановление се издава от министъра на труда и социалната политика или от упълномощено от него длъжностно лице.

(3) Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания.

(4) Събраните суми от наложени глоби се внасят във фонд "Социално подпомагане". До 10 на сто от тези средства се разходват за стимулиране на работещите в инспектората при условия и по ред, определени от министъра на труда и социалната политика, съгласувано с министъра на финансите.

Чл. 38. Лицата, получили социална помощ въз основа на декларирани неверни данни и обстоятелства по смисъла на чл. 13 и 15, освен наказателната и гражданската отговорност, която носят, се лишават от правото да кандидатстват за социално подпомагане за срок от една година.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на този закон:

1. "Основни жизнени потребности" са достатъчно храна, облекло и жилище, съобразно социално-икономическото развитие на страната.

2. "Съжителстващи лица" са съвместно живеещите в едно жилище със или без родствена връзка, регистрирани на един адрес.

3. "Социални работници" са служителите на националната, на областните и на общинските служби за социално подпомагане.

4. "Заведения за социални услуги" са заведенията за подпомагане на деца и лица и имат за цел да осигурят материално и/или медико-педагогическо обслужване.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. Този закон отменя Указа за общественото подпомагане (обн., Изв., бр. 77 от 1951 г.; изм. и доп., бр. 69 от 1956 г., бр. 65 от 1957 г.; ДВ, бр. 51 от 1984 г.).

§ 3. Министерският съвет издава правилник за прилагането на закона.

§ 4. Изпълнението на закона се възлага на министъра на труда и социалната политика.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

към Закона за деноминация на лева

(ДВ, бр. 20 от 1999 г., доп., бр. 65 от 1999 г., в сила от 5.07.1999 г.)

.....

§ 4. (1) (Доп. - ДВ, бр. 65 от 1999 г.) С влизането в сила на закона всички числа в стари левове, посочени в законите, влезли в сила преди 5 юли 1999 г., се заменят с намалени 1000 пъти числа в нови левове. Замяната на всички числа в стари левове с намалени 1000 пъти числа в нови левове се прилага и за всички закони, приети преди 5 юли 1999 г., които са влезли или ще влязат в сила след 5 юли 1999 г.

(2) Органите, приели или издали подзаконови нормативни актове, влезли в сила преди 5 юли 1999 г. и в които има числа в левове, да направят произтичащите от този закон изменения в тях така, че измененията да се прилагат от датата на влизането в сила на закона.

.....
§ 7. Законът влиза в сила от 5 юли 1999 г.